

ks. dr Jacek Kapuściński
(Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. W. Patykiewicza)

Piśmiennictwo historyczne duchowieństwa diecezji częstochowskiej (1925 – 1992)

Streszczenie

Wraz z powstaniem diecezji częstochowskiej (1925 r.) rozpoczął się proces formowania jej struktur kościelnych. Na przestrzeni niemal 90 lat dziejów diecezji ukształtowało się kościelne środowisko naukowe. Działalność uczonych w sutannach obejmowała różne dyscypliny naukowe, w tym także w historię. Do 1954 r. wykształcenie historyczne księży tej diecezji uzyskiwali na Uniwersytecie Jagiellońskim, stąd nie było potrzeby tworzenia kadry naukowej o profilu historycznym. W tym okresie nie zabrakło jednak duchownych, którzy zajmowali się problematyką historyczną. Wśród nich wiedli prym ci, którzy zdobyli wykształcenie historyczne i uzyskali stopień naukowy doktora (ks. Brunon Magott i ks. Walenty Patykiewicz) oraz magistra. Obok wykwalifikowanych historyków działali również amatorzy, którzy zajmowali się historią na bazie realizacji swoich pasji i zainteresowań. Niejednokrotnie opisywali oni wydarzenia z przeszłości, wydając drukiem osobne książki lub zamieszczając swoje artykuły w różnego rodzaju czasopismach diecezjalnych i parafialnych (m.in. „Niedziela”, „Częstochowskie Wiadomości Diecezjalne”, „Kalendarz Jasnogórski”, „Czyn Katolicki” oraz 11 gazet parafialnych).

Zdecydowany progres w rozwoju myśli historycznej nastąpił za rządów bpa Zdzisława Golińskiego (1951-1963) i bpa Stefana Bareły (1964-1984). W tym okresie Częstochowskie Seminarium Duchowne w Krakowie rozpoczęło proces samodzielnego kształcenia kleryków, stąd; aby utrzymać należyty poziom wykładów, należało zadbać o przygotowanie wykształconych historyków. W takich okolicznościach specjalistyczne studia z historii Kościoła w KUL podjęli ks. Jerzy Wolny oraz ks. Jan Związek, którzy z czasem uzyskali stopień naukowy doktora teologii w zakresie historii Kościoła, a następnie doktora habilitowanego. Ponadto w Częstochowie powołano do istnienia takie instytucje naukowe jak: Instytut Teologiczny, Archiwum Diecezjalne i Biblioteka Diecezjalna. W 1981 r. otworzono także Sekcję Licencyjacką Eklezjologiczno-Mariologiczną. Działalność wszystkich tych instytucji w diecezji niewątpliwie sprzyjała rozwojowi myśli historycznej na wysokim poziomie. Prace naukowe takich autorów jak: ks. Walenty Patykiewicz, ks. Jerzy Wolny, ks. Jan Związek, ks. Roman Nir, czy ks. Stefan Mizera były niejednokrotnie doceniane przez historyków w całej Polsce. Na propagowanie dorobku tych naukowców miało wpływ założenie Seminarium Naukowego Kapłanów i powołanie specjalistycznego czasopisma pod nazwą „Częstochowskie Studia Teologiczne”. W latach 1973 – 1992 opublikowano w nim aż 66 prac historycznych. Na całokształt piśmiennictwa historycznego w diecezji częstochowskiej składały się także publikacje duchownych, którzy łączyli pracę duszpasterską na parafii z rozwijaniem pasji historycznych. Niektórzy historycy-duszpasterze uzyskali stopnie naukowe w tej dyscyplinie: ks. Józef Sojda, ks. Czesław Tomczyk oraz ks. Zygmunt Zaborski.

Bibliografia

- J. Kapuściński, Działalność piśmiennicza duchowieństwa diecezji częstochowskiej w latach 1925-1939, „Roczniki Historii Kościoła” 4/59 (2012), s. 113-144.
- J. Kapuściński, Bibliografia prac historycznych w „Częstochowskich Studiach Teologicznych”, „Częstochowskie Studia Teologiczne” 40 (2012), s. 133-146.
- J. Kapuściński, Bibliografia prac historycznych w „Wiadomościach Diecezjalnych” i „Częstochowskich Wiadomościach Diecezjalnych” w latach 1926 – 1992, „Wiadomości Archidiecezji Częstochowskiej” 86 (2012) nr 1, s. 150-169.
- J. Kapuściński, Problematyka historyczna na łamach „Wiadomości Diecezjalnych” i „Częstochowskich Wiadomości Diecezjalnych”, w: Częstochowskie Teki Historyczne, red. N. Morawiec, R.W. Szwed, M. Trąbki, Częstochowa 2012, t. 3, s. 217-240;
- J. Kapuściński, Wykształcenie specjalistyczne duchowieństwa diecezji częstochowskiej w latach 1925-1939, „Przegląd Polsko-Polonijny” 5-6 (2013), s. 95-110;
- J. Kapuściński, Historia Kościoła i patrologia w Częstochowskim Seminarium Duchownym (1926 – 2013), „Ziemia Częstochowska” 40 (2014), s. 49-69;
- P. Wisz, Promocje doktorskie duchownych z diecezji częstochowskiej w Uniwersytecie Jagiellońskim, „Veritati et Caritati” 2 (2014), s. 473-496.
- J. Związek, Dzieje diecezji częstochowskiej w okresie II Rzeczypospolitej, Częstochowa 1990;
- J. Związek, Piśmiennictwo duchowieństwa katolickiego w Częstochowie, w: Życie codzienne w Częstochowie w XIX i XX wieku, red. R. Szwed, W. Palus, Częstochowa 1999, s. 37-54.